

1. מש', גיטין נט.

אלו דברים אמרו מפני דרכי שלום בהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל מפני דרכי שלום

2. גיטין נט:

גמ' מנה"מ

אמר רב מתנה דאמר קרא ויכתוב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי אמו אבא לא ידענא דכהנים בני לוי ניהו אלא כהן ברישא והדר לוי רבי יצחק נפחא אמר מהכא ונגשו הכהנים בני לוי אמו אבא לא ידענא דכהנים בני לוי ניהו אלא כהן ברישא והדר לוי רב אשי אמר מהכא בני עמרם אהרן ומשה ויברל אהרן להקדישו קדש קדשים ר' חייא בר אבא אמר מהכא וקדשתו לכל דבר שבקדושה תנא דבי רבי ישמעאל וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון א"ל אבי לרב יוסף מפני דרכי שלום דאורייתא היא א"ל דאורייתא ומפני דרכי שלום כל התורה כולה גמי מפני דרכי שלום היא דכתיב דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום אלא אמר אביי לכדמר דתניא ושנים ממתינין זה לזה בקערה שלשה אין ממתינין הכובע הוא פושט ידו תחלה ואם בא לחלוק כבוד לרבו או למו שגדול ממנו הרשות בידו ואמר מר עלה לא שנו אלא במעודה אבל בבהכ"נ לא דאחו לאיננוי

3. פרי מגדים, משבצות זהב, או"ח קלה:א

4. מגילה כה.

ולא ברכתו לפני כהן

למימרא דמעליותא היא והא א"ר יוחנן כל תלמיד חכם שמברך לפניו אפילו כ"ג עם הארץ אותו ת"ח חייב מיתה שנאמר כל משנאי אהבו מות אל תקרי משנאי אלא משנאי כי קאמר איהו בשוין

5. רמב"ם, פירוש המשנה, גיטין ה:ה

6. רמב"ם, הל' תפילה יב:יה

יח בכל קריאה וקריאה מאלו

בהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל ומנהג פשוט הוא היום שאפילו כהן עם הארץ קודם לקרות לפני חכם גדול ישראל וכל מי שהיא וקודם מחברו בחכמה קודם לקרות והאחרון שגולל ספר תורה נופל שבר כנגד הכל לפיכך עולה ומשלים אפילו גדול שבציבור:

7. טור, אורח חיים ס' קלה

8. שלחן ערוך, אורח חיים קלה:ד

ד [י] המנהג הפשוט שאפילו כהן עם הארץ קודם לקרות לפני חכם גדול ישראל והוא שהכהן יודע לקרות: הגה (ס) מיהו חס וכל לקרות עם השלים נכור דה מלה (ס) במלה סגי נכך כדלקמן סימן קל"ט (ס): שאם אינו יודע לקרות היאך יברך על התורה:

9. שו"ת מהרי"ק ס' ט

ועוד בר מן זין ובר מן זין מאחר שקיים המנהג טוב כבוד פורה סיה נראה לומר אפילו לא היה צ"ח אחר צעיר שהספק חייב ללכת מנ"ס בשעת קריאת הסורה או יקנס הכהן המלוה דלא יהיה כבוד הכהן גדול מכבוד הסורה שהרי שו"ע כל הפוסקים דמי שבוטל גדול הדור קרי בכנסת כדאיסתא בסדיא בניעין פרק הניזקין (דף ל"ט) דרכ סוגא קרי בכנסת וכן רב במגילה פרק הקורא (דף כ"ג) ומאחר שהכהן נדחה מפני גדול הדור ק"ו שנדחה מפני הסורה עלמא ורמיה מדגרים פ"ק דקדושין (דף ל"ג) מהו לעמוד מפני ס"ס ורבי חלקיה ור' סימון ורבי אלעזר אמרו מפני לומדיה קמו מפניה לכ"ס וחק אלו מאמר מפני לומדיה דתמו כבוד הכהן מפניה לכ"ס

10. שו"ת חתם סופר, אורח חיים ס' כה

11. שו"ת מהר"ם שיק, אורח חיים ס' ס

12. תשובה מאהבה א:צא

13. משנה ברורה קלה:יה

קהל שהיו נוהגים מקדם שבשעת בראשית היה אחד מהקהל ממנדב מעוט לזורך ביהכ"נ כדי שיקרא ראשון בהמלאת הסורה והכהן אינו רוצה למחול אין מושאין לדבריו ויעשו הקהל כמנהגם מאחר שמנהג קדום הוא שנמקן לכבוד הסורה [מהרי"ק שורש ט'] עיי"ש שמאריך בשעת המנהג הזה] ועיי"ן בכנה"ג ופר"ש שהסכימו שאפילו אינו רוצה ללכת מניהכ"נ אפ"כ אין מושאין לזה וקורין לישראל המסנדב. והיינו דוקא בנידון כזה שהיה מנהג קדום ומוסכם לכל שנעשה גם ברשות הכהנים שהיה מנהגם מעולם ללכת בעת שקוראין להישראל משום עליו וכבוד הסורה שמתנדבין דמים יקרים צעד קריאת פתיחה משא"כ צעיר שר"ו לעשות מנהג קצוץ למכור המנות שלא ברשות הכהנים ועל הכהנים שילאו בשעה שקורין בתורה שאין הרשות בידם [משום חס סופר סימן כ"ד וכ"כ במשועבט שיצט ליון]:

14. אגרות משה, אורח חיים ב:לד

וכיון שבארתי שמעלת הכהן שקדים לת"ח לכל אחד כדאית לו הוא משום דהכבוד שגוחנין לכהן זה לקראו ראשון הוא נתינת כבוד להכהונה שבו שהוא נתינת כבוד לכל הכהנים שאיכא גדולים מת"ח זה ולר' עמרם גאון ולר' נטרונאי גאון הוא כנתינת כבוד אף להכהנים מדורות הקודמים עד אהרן הכהן שהיו גדולים אף מר"ה שהיה גדול מכל הכהנים הנמצאים בעולם. שייך זה רק נגד כבוד הת"ח אבל כשהוא נגד כבוד התורה בעצמה הרי התורה עצמה עדיפא אף מכהנים דדורות הראשונים עד לעולם. ולכן כיון שנהגו באותו מקום בשביל כבוד התורה להתנדב סך גדול להתחיל בראשית שנמצא שקריאת המנדב הוא כבוד התורה עצמה שכבודה עדיף מכל הכהנים יש לקרותו אף בלא רשות הכהן גם לר' עמרם גאון ור' נטרונאי גאון שהוא כמנהגנו. ואין צריך אף לצאת מביהכ"נ מדינא אם לא מטעם חשש לעז דפגם כדכתבתי.

15. רמ"א, אורח חיים קלה:ה
הגה (ו) וכן נמעינות שאחר פסח וסוכות שקורין
וימל אם אין הכהן מתענה קורין לישראל (ד) [ח] ועוד שילך
הכהן (ח) מצית הכנסת [ז]:

20. מרדכי, גיטין ס' תה
21. ריטב"א, גיטין נט:
22. רמב"ם, הל' תפילה יב:יט
23. שלחן ערוך, אורח חיים קלה:ו

אם אין

כ' בהן בבית הכנסת קורא ישראל במקום בהן ויב' ולא
יעלה אחריו לוי: הגה (ו) י' [ג] אצל לראשון יוכל (ב) לעלות
[ד] וכשקוראין אותו אומרים במקום כהן שלא יטעו לומר
זהו כהן:

16. ט"ז, אורח חיים קלה:ה

(ה) וזוב שילך הכהן, ע"י [ק], א"ר"ה וכמז עוד סס] מוכיח שאין
צריך ללכת, מדלג (ו) הזכירו בגמרא וגיטין נט, בן שהיו הכהנים
יוצאים מצית הכנסת, ועל כן כתב רמ"א עוב שילך, משמע ולא
מזד הדין. ולי נראה דאין זה הוכחה כלל, דודאי צריך ללכת שלא
יאמרו נודע הדבר שהוא חלל ופסול
לכהונה, ובגמרא לא חשו לזה כיון
שהיה המנהג צניעה דתלמיד חכם
קרי בכנהג, מה שאין כן עכשיו
שכהן עם הארץ קודם לתלמיד חכם
ישראל בכל פעם, ואם יהיה הכהן
צניע הכנסת לא ידעי שהוא לא
התענה [א] אלא [יאמר] חלל
הוא. ועיין מה שכתבתי בסיומן
מקס"ו [ס"ק ז]:

24. משנה ברורה קלה כג:-כד

(כג) ולא יעלה
אחריו לוי. דכיון דישראל קראו לפניו אם יעלה אחריו לוי
(כד) יאמרו שהראשון כהן היה ואף שאמר במקום כהן כשקראוהו
וכדלקמיה אפי"ה חיישינן מפני הנכנסים אח"כ שלא שמעו כשקראוהו
[פרישה]: (כד) יוכל לעלות. דלא גרע מישראל ודוקא כשאין
הישראל גדול מהלוי דאל"ה יקראוהו ראשון ושוב לא יקראו ללוי כלל
[אחרונים]. ולענין לקרות ללוי שלישי או רביעי במקום שקראו
לישראל במקום כהן (כה) י"א דמותר (כו) ויש אומרים ולפי המבואר
לקמן בסוף סעיף י' במ"א בשם הלבוש דבמדינות אלו אין נוהגין
לקרות לכהן או ללוי רק לאחרון או למפטרין אין נפקא מינה בזה:

17. יביע אומר, אורח חיים ו:כג

והעיקר אצלי בטעם
המנהג שהכהנים מחלו על כבודם וחלקו כבוד לבעלי ברית, ולנטפלים
במצות המילה, ויש להם רשות למחול בשני ובחמישי דלא שכיחי
רבים, ואע"פ שהתוס' כ"י דבוח"ז גם בשני וחמישי אינם יכולים
למחול, מ"מ הרי עינינו הרואות שבאמת לא שכיחי רבים בחול
כמו בשבת וי"ט, ושמא בזמן ר"ת הוה שכיחי, משא"כ עכשיו דלא
שכיחי כ"כ מצד טרדת מלאכה וכיו"ב ורק מיעוטא דמיעוטא באים
לתפלת הצבור, לכן יכולים הכהנים למחול. ועוד דבכה"ג ליכא
למיחש לאנצויי, משום דבעלי ברית יו"ט שלהם הוא ומינכרא מילתא
וכו'. ע"ש. וזה כמ"ש המהרש"ם הנ"ל לפי המקום והזמן, ועוד
שכל שבזמן חז"ל לא תיקנו לית לן בה ולא שייך בהא לא פלוג
וכנ"ל. ועי' בשו"ת אגרות משה תנינא (חאו"ח סי' לד). ע"ש. ועי'
בשו"ת מהר"ם בריסק ח"א (ס' ו). ע"ש. כלל העולה מכל הנ"ל
שרשאים לקרות את אבי הברמצוה במקום כהן, כשהכהן יצא מחוץ
לבהכ"ב, או עכ"פ כשיאמר הש"צ: „אע"פ שיש כהן יעמוד ישראל
במקום כהן". וכן הדין כשיש שני חתנים או בעלי ברית או חתני בר
מצוה, ישראלים, שיעשו כדבר האמור, שחביבה מצוה בשעתה.
ומסתמא הכהן מחול על כבודו. והשי"ת יעב"א.

25. נפש הרב עמ' קל

כמה פעמים אירע שלא היה כהן באותו המנין המיוחד, ובקשו לקרוא
לרבו שיעלה ראשון בתורת לוי במקום כהן, ומיאו רבנו וטען שיש
לחוש לדברי אותה הדיעה שהביא רש"י בגיטין (נט:). שאסור לקרוא
ללוי ראשון. וביאור רבנו לשיטה זו, עי' בליקו"ת (שעל הפרשיות) לפי
אמרו. [וכמדומה לי שאולי לא היתה כונת רבנו בזה לחוש באמת
לאותה הדיעה, אלא ללמד לתלמידים שיש שיטה שכזו.

26. גיטין נט:

ואמר אביי נקטינן אין שם לוי קורא כהן אינו והאמר רבי יוחנן כהן
אחר כהן לא יקרא משום פגמו של ראשון לוי אחר לוי לא יקרא משום פגם
שניהם כי קאמרינן 'באותו כהן

27. טור, אורח חיים ס' קלה

28. שלחן ערוך, אורח חיים קלה:י

י' [ב] (ט) נהגו לקרות כהן אחר כהן יד בהפסק
ישראל (ט) ביניהם ואומר החזן כשקורא לשני פו אף
על פי שהוא (ט) בהן וכיוצא בזה נוהגים בלוי אחר לוי:
הגה (ט) ולכן מותר לעלות גם כן למפטרין כפי האי גוונא (כ) ואם
קורא מפטרין סתם אין לחוש לפגמו דהרי לא מזכיר שמו [ג] ויש
אומרים דאין לקרות כהן או לוי פו למנין (ט) שצעה אצל לאחר
שגשג המניין יולין לקרות כהן או לוי וכן נוהגין במדינות אלו
ומיהו במקום לורך ודחק יש לסמוך אסצרא ראשונה:

18. גיטין נט:

אמר אביי (ט) נקטינן אין שם כהן נתפרדה חבילה

19. רש"י, גיטין נט:

נתפרדה חבילה.
נפקק הקשר איצד הלוי את כבודו
בשציל חבילתו הנפרדת ואינו קורא
כלל כך אמר מורי הזקן ומורי ר' יצחק
בן יהודה וכן סידר רב עמרם אצל
מתלמידי מורי רבי יצחק הלוי שנתתי
משמו שאין סדר לדבר להקדים לוי
לישראל ומי שירצה יקדים:

29. מגן אברהם קלה:יד

30. משיב דבר ב:מח

31. משנה ברורה קלה:לא ושעה"צ לא

32. משנה ברורה קלה:לז